

**Тарас Григорович
Шевченко
1814 - 1861**

Томск (Улусы)

Томск (Улусы)

Літопис

ЖИТТЯ І ТВОРЧОСТІ

Т. Г. Шевченко

- **1814 р.** - народився у с. Моринці у родині кріпака Григорія Шевченка;
- **1815 р.** - Сім'я Шевченка переїхала в с. Кирилівка, де пройшли дитячі роки поета;
- 1823 р.** - померла мати Шевченка- Катерина Якимівна, батько вдруге одружується з вдовою;
- 1824 р.** - чумакує разом з батьком, про цю подію згадує в повісті "Наймичка";

1826 р. – Тарас Шевченко йде в Кирилівську школу в найми до вчителя П. Богорського;

1827-28 р. – тікає від жорстокого вчителя. Після невдалих спроб влаштуватися в науку до малярів Тарас вертається в с. Кирилівку, де пасе череду і наймитує в попа;

1828 р. – Шевченка забирають у двірню поміщика Енгельгардта. Працює козачком;

1829 р. – побував разом з поміщиком у Корсуні, Києві, а пізніше в Литві у м. Вільно. Тут вивчає польську мову, малює; за малювання поміщик жорстоко карає Тараса;

- 1830 р. – у Вільні Шевченко був свідком польського визвольного повстання проти російського самодержавства;
- 1831 р. – Разом з п. Енгельгардтом переїжджає до Петербурга;
- 1832 р. – поміщик законтрактував Тараса живописцю Ширяєву. У цей час у Петербурзі білими літніми ночами перемальовує статуї в Літньому саду;
- 1835 р. - У Літньому саду Шевченко знайомиться з учнем Академії мистецтв Сошенком. Він дає Тарасу поради, одержує для нього дозвіл працювати вечорами в класах Товариства заохочення художників.

- 1837 р. - І. Сошенко представив Тараса конференц-секретарю Академії художеств В.Григоровичу з проханням допомогти звільнити його з кріпацтва. Карл Брюллов розпочав роботу над портретом Жуковського, призначеним для викупу Шевченка з кріпацтва. В. для кріпацтва.
- 1838 р. - Заходами видатних діячів російської та української культури Шевченка було викуплено на волю за гроші, одержані від лотереї, на якій було розіграно портрет В. Жуковського роботи Брюллова. К. Написав поему «Катерина», присвячену В.Жуковському спогад про день викупу з кріпацтва. на

- 1839 р. - Ухвалою Ради Академії художеств Шевченка нагороджено срібною медаллю за малюнок з натури. Написав баладу «Тополя», поеми «Іван Підкова», «Тарасова ніч» та вірші «Думи мої, думи мої», «Перебендя», «Нащо мені чорні брови», « До Основ'яненка»;
- 1840 р. - Вийшла з друку перша збірка творів Т. Шевченка під назвою «Кобзар», де були вміщені твори: «Думи мої, думи мої», «Перебендя», «Катерина», «Тополя», «Думка» («Нащо мені чорні брови»), «До Основ'яненка», «Іван Підкова», «Тарасова ніч».

- *1840 р.* - Рада Академії художеств нагородила Т. Шевченка срібною медаллю за картину «Хлопчик-жебрак ділиться хлібом з собакою»;
- *1841 р.* - Шевченка нагороджено третьою срібною медаллю за акварель «Циганка-ворожка». Написав російською мовою драму «Никита Гайдай». Закінчив баладу «Утоплена». Вийшла з друку окремою книгою поема «Гайдамаки»;
- *1842 р.* - Під час подорожі пароплавом по Балтійському морю написав поему «Гамалія», яка була надрукована в Петербурзі в 1844 році.

- 1843 р. - Закінчив писати драму російською мовою «Назар Стодоля», яку пізніше сам переклав українською мовою, у квітні разом з українським письменником Є. Гребінкою поет виїхав на Україну. Подорожує по селах і містах України, знайомиться з життям трудового народу, виконує ряд етюдів та начерків. Гостює в своїх родичів у Кирилівці. Малює хату батьків і портрет діда Івана. Пише російською мовою поему «Тризна», яку присвячує Варварі Рєпніній. Виконує ряд портретів;

- 1844 р. - Після подорожі по Україні у лютому їде в Петербург. По дорозі зупиняється в Москві, де зустрічається з видатним артистом Московського театру, основоположником реалістичного театрального мистецтва Михайлом Щепкіним. Закінчив поему «Сон» (У всякого своя доля). Вийшов альбом Шевченка «Живописна Україна». Продовжує навчання в Академії художеств;

- 1845 р. -. Навесні поет виїхав на Україну, де збирався постійно жити і працювати. Подорожує по містах і селах України, вивчає життя народу, змальовує архітектурні пам'ятки та різні краєвиди. Гостює у родичів. Зустрічається із земляками. у селі Мар'їнському на Полтавщині написав поему «Єретик». Перебуваючи в Переяславі, написав поеми «Кавказ», «Наймичка», вступ до поеми «Єретик». Зарахований співробітником Київської археографічної комісії. 25 грудня хворий поет у Переяславі написав свій знаменитий «Заповіт».

- 1846 р. - Т. Г. Шевченко вступає в Києві до таємного Кирило-Мефодіївського товариства;
- 1847 р. - Т. Г. Шевченко затверджений на посаду вчителя малювання в Київському університеті. Студент Київського університету О. Петров подав донос про існування таємної організації — Кирило-Мефодіївського товариства та про його учасників .

22 березня - Київському генерал-губернатору надіслано розпорядження III відділу про арешт Шевченка та інших членів Кирило-Мефодіївського товариства.

6 квітня - Арешт Т. Г. Шевченка при в'їзді до Києва після повернення з Чернігівщини.

6 квітня Поета відправлено
в Петербург до III відділу.

17—30

квітня Перебування в казематі III
відділу. Допити. Тарас
Шевченко пише цикл
ліричних поезій: «Ой одна я,
одна», «За байраком
байрак», «Мені
однаково...», «Не кидай
матері!», «Чого ти ходиш на
могилу?», «Ой три шляхи
широкії...», «Веселе сонечко
ховалось», «Садок вишневий
коло хати», «Рано-
вранці новобранці», «В
неволі тяжко...», «Косар»,
«Чи ми ще зійдемося
знову?», «Не спалося,— а ніч,
як море».

30 травня Т. Г. Шевченкові оголошено царський вирок про заслання його в Оренбурзький Окремий корпус рядовим солдатом «під суворий нагляд з заборонаю писати й малювати»,

18 червня Шевченка відправлено з Оренбурга до Орської фортеці. Пише поетичні твори: «Думи мої, думи мої», «Княжна», «Сонце заходить, гори чорніють», «Мені тринадцятий минало», «Не гріє сонце на чужині», «Сон» («Гори мої високіі!»), «Ще як були ми козаками» й інші.

- 1848-49 рр. - З травня 1848 року до вересня 1849 року Шевченко як художник перебуває в складі експедиції О.Бутакова, яка мала завдання вивчити й науково описати Аральське море. Зимівля на о. Кос-Арал. Після експедиції залишений в Оренбурзі для закінчення художніх робіт;
- 1850 р. - Пише поезії: «Лічу в неволі дні і ночі», «Петрусь», «Якби ви знали, паничі», «Буває, в неволі іноді згадаю» та інші. Виконує ряд портретів на замовлення. За порушення царського наказу про заборону писати й малювати Шевченка було заарештовано і під конвоєм відправлено до Орської фортеці у в'язницю.

- 1850-57 рр. -Перебування в Новопетровському укріпленні. Пише повісті російською мовою;
- 1857 р.
  - 21 липня - Шевченко одержав повідомлення про звільнення з солдатчини. 5 серпня - Прибув на рибальському човні до Астрахані. Зустрічі з давніми друзями і знайомими. Оглядає місто.
  - 22 серпня - На пароплаві «Князь Пожарський» вирушає до Нижнього Новгорода.
  - 20 вересня - Прибув до Нижнього Новгорода. Дізнається про заборону йому в'їжджати до Москви та Петербурга. Над Шевченком встановлюється таємний поліцейський нагляд. Пише поему «Неофіти»,

- 1858 р.

Лютий - Т. Г. Шевченку
дозволено жити в
Петербурзі під суворим
поліцейським наглядом.

Березень - Поет прибув до Москви.

. Зустріч з декабристом С.

Волконським. Повернення до

Петербурга. Російські та

українські передові діячі

культури радо вітають

Шевченка. Працює над

гравюрами. Написав вірш

«Сон» («На панщині
пшеницю жала»).

Опрацьовує свою

невольничу поезію. Пише вірш

«Я не нездужаю,

нівроку», виконує ряд

портретів.

- 1859 р.

Січень - Шевченко познайомився з письменницею Марко Вовчок. На згадку про цю зустріч пізніше написав поезію «Марку Вовчку».

Лютий - Познайомився з І.С. Тургенєвим.

Березень - Написав поезію «Ісаія. Глава 35».

Травень - Знайомство з грузинським поетом Акакієм Церетелі. Виїзд на Україну. Зустріч з селянами, політична та антирелігійна пропаганда серед них.

Липень - Шевченка заарештовано і відправлено до Києва. Після закінчення слідства поету дозволено вернутись до Петербурга. На літературних вівторках у М. Костомарова Шевченко зустрічається з М. Чернишевським.

Листопад - Закінчив поему «Марія».

- 1860 р. - Вийшов з друку «Кобзар». Окремими виданнями виходять поеми «Наймичка», «Тарасова ніч», «Катерина», «Гамалія» та балада «Тополя». Пише поезію «Світе ясний! Світе тихий!»
- Вересень - Винесена постанова Ради Академії художеств про надання Шевченкові звання академіка. Написав вірші «І Архімед, і Галілей», «Л». («Поставлю хату і кімнату») та ін. Вийшов «Кобзар» в перекладі російською мовою. Російська критика дала високу оцінку творам українського народного співця.

- 1861р. - Турбується про придбання землі біля Дніпра для побудови хати. Стан здоров'я поета гіршає. Хвороба прогресує.

10 березня - о 6 год. 30 хвилин ранку Тарас Шевченко помер.

12 березня - Поета поховали на Смоленському кладовищі. Пам'ятаючи заповіт Шевченка, його друзі домоглись дозволу перевезти його тіло на Україну і поховали в Каневі на Чернечій горі.

Т и музиш нам співця назвати,
А дже умів лиш він один
Р абів німих так захищати.
А хто так оспівав, як він,
С адок вишневий коло хати?

Молитва до Тараса

Отче наш, Тарасе всемогутий,
Що створив нас генієм своїм,
На моїй землі, як правда, сущий,
Б'ющий у неправду, наче грім.
Ти, як небо, став широкоплечо
Над літами, що упали в грузь;
Віку двадцять першого
предтечо,
Я до тебе одного молюсь.

Дай нам силу ідолів знімати,
З п'єдесталів чорної олжі,
Бурити казарми й каземати,
Де виймають душу із душі.
Не введи у спокушення слави,
Вкинь за те у хижу ненависть,
Мудрості і знамено криваве
Дай нам не соромлячись носити

Поклади нам зорі на зіниці-
Променем туди,де непроглядь.
Хай підносять очі люди ниці,
Хай в незрячих більма погорять.
Мислям нашим дай ясне поліття,
А поетам- спину,що не гнесь.
Дай нам пам'ять на тисячоліття,
Непокору і любов на днесь.

І не одпусти нам ні на йоту
Борг, забутий в клекотах забав,
Сплатимо його із крові й поту.
Тільки од лукавства нас позбав.
Да святиться слово блискавиця,
Що несе у вічну далечінь
Нашу думу й пісню. Да святиться
Між народами твоє імя.
Амінь.

Львів

